

تأثیر پیامدهای روانی شبکه اجتماعی تلگرام بر ارتکاب جرایم جوانان با رویکرد پیشگیری از جرم

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۰/۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۸/۱۷

محمد عرب طاهری^۱، علی وفاجو^۲، عباس علیاری^۳

از صفحه ۲۰۱ الی ۲۲۰

چکیده

زمینه و هدف: گسترش شبکه های اجتماعی مانند هر نوآوری دیگر به ایجاد دگرگونی‌هایی در جنبه‌های مختلف زندگی انجامیده است و در کنار دستاوردهای مثبت در زمینه های گوناگون، پیامدهای ناخوشایندی به همراه داشته است. این پژوهش با هدف شناخت پیامدهای روانی شبکه اجتماعی تلگرام بر ارتکاب جرایم جوانان با رویکرد پیشگیری از جرم انجام شد.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع پیمایشی و کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش حدود ۱۵۰۰ نفر از جوانان چهار دبیرستان و دانشگاه علمی کاربردی و پردیس ابوریحان شهرستان پاکدشت می‌باشد و با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۰ نفر انتخاب شد و ابزار گردآوری اطلاعات بصورت پرسشنامه‌ای ۳۰ سوالی در قالب پنج گویه می‌باشد.

یافته‌ها: در این پژوهش ابتدا شاخص‌ها شناسایی شدند و فرضیات پژوهش که حول چهار محور جرم نزاع و اختلاف خانوادگی و عمل نافی عفت و مزاحمت و تأثیر استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر ارتکاب آنها بوده در نهایت با استفاده از تکنیک‌های آماری و نرم افزار SPSS و آزمون‌های متعدد متغیرها تمامی فرضیات اثبات شدند.

نتیجه‌گیری: لذا می‌توان از پژوهش فوق نتیجه گرفت که شبکه‌های اجتماعی تأثیر خود را بر جامعه هدف گذاشته و حال باید دنبال میزان تأثیر و رسوخ آن از جنبه‌های مثبت و منفی بین عموم جامعه پرداخت و با تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از پژوهش و ارائه راهکارها دنبال درمان اثرات منفی و کم کردن وابستگی به آنها رفت که در پایان راهکارها اشاره شده است.

واژه‌های کلیدی

پیامدهای روانی، شبکه اجتماعی تلگرام، جوانان، ارتکاب جرایم، پیشگیری از جرم.

۱. دانش آموخته کارشناس ارشد مدیریت انتظامی (نویسنده مسئول)، m.hagati23@gmail.com

۲. مربی دانشگاه علوم انتظامی امین

۳. مدرس دانشگاه علوم انتظامی امین

مقدمه

رسانه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر در زندگی آنلاین و آفلاین کاربران اینترنتی آن‌چنان تأثیرگذار بوده‌اند که شکل‌های ارتباطات اجتماعی نیز از این رسانه‌های جدید تأثیر پذیرفته است (کایس و مایر،^۱ ۲۰۱۰: ۱۱۶-۱۱۱). موضوع شبکه‌های اجتماعی مجازی از سال ۲۰۰۵ میلادی تاکنون اصلی‌ترین مشغله کاربران اینترنت در دنیا و ایران بوده است و به همین دلیل قوی‌ترین رسانه برخط در دنیا نامیده می‌شوند (تکشر، تنوع محتوایی و قابلیت‌های متعدد نرم افزاری و اینترنتی از ویژگی‌هایی است که موجب اقبال وسیع کاربران از این شبکه‌ها شده است. این شبکه‌ها مکانی برای اشتراک‌گذاری عقیده‌ها و نظرهای کاربران است. تبادل نظر درباره ایده‌های جدید در فضای مجازی برای کاربران با یکدیگر در کشورهای مختلف جهان از قابلیت شبکه‌های مجازی است (کارپنتر،^۲ ۲۰۰۸: ۱۶۶-۱۴۳).

شبکه‌های اجتماعی مجازی، در عصر حاضر نقش عمده و مهمی را در عرصه تغییر و تحولات اجتماعی برعهده دارند و این وسایل منشأ بسیاری از تحولات معاصر، راهنما و کنترل‌کننده جریان‌ها و تحولات در جهان محسوب می‌شوند (رحمانزاده، ۱۳۸۹: ۴).

بیان مسأله

فضای مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند و با این‌که عمر خیلی زیادی ندارند، توانسته‌اند به خوبی در زندگی مردم جا باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت در فضای مجازی کنار هم آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق با هم ارتباط برقرار می‌کنند. امروزه روش‌های ارتباطی با دیگران از طریق اینترنت افزایش یافته است. پست الکترونیک، پیام‌های کوتاه، چت روم‌ها، وب پایگاه‌ها و بازی‌ها، روش‌هایی برای گسترش و حفظ روابط اجتماعی شده‌اند. از خصوصیات بارز فضای مجازی بی مکانی

1-kiss &maier

2-karpenter

و بی‌زمانی است. از بین رفتن فاصله مکانی و افزایش بی‌سابقه توان انسان‌ها برای مبادله و مراوده با یکدیگر فرایند هویت‌یابی جمعی افراد را دگرگون ساخته است (منتظر قائم، ۱۳۸۶: ۲۳۱). با توجه به تجارب میدانی محقق مبنی بر اینکه ریشه برخی از جرایم در فضای مجازی و به ویژه شبکه‌های اجتماعی است و طی آمار اخذ شده از پلیس فتا مشخص شده بارزترین این شبکه‌ها که مورد اقبال عموم قرار گرفته است شبکه اجتماعی تلگرام است و استعلامات انجام شده از معاونت عملیات شهرستان پاکدشت در نیمه دوم ۱۳۹۵ مهم‌ترین جرایم شایع در این شهرستان نزاع و درگیری، اختلاف خانوادگی، مزاحمت، عمل منافی عفت بوده است که این سوال در ذهن محقق شکل گرفت که آیا تأثیر استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر جوانان باعث ارتکاب جرایم شده است؟

مبانی نظری پژوهش

نظریه یادگیری اجتماعی

از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی، پدیده‌های اجتماعی به طور عمده ناشی از تجاربی است که بر پایه یادگیری نیابتی و مشاهده رفتار دیگران و پیامدهای آن شکل می‌گیرد. در مرکز این نظریه فرایند الگوسازی قرار دارد که در آن شخص رفتاری معرفتی و اجتماعی دیگران را با مشاهده، چه به طور تصادفی و چه آگاهانه یاد می‌گیرد. بر اساس این نظریه، وسایل ارتباطی جدید، الگوهای ارتباطی جدیدی به کاربران معرفی می‌کنند و کاربران نیز با مشاهده این الگوهای جدید رفتاری را یاد می‌گیرند (قلخان‌باز و همکاران، ۱۳۸۸).

نظریه شناختی رفتاری

در دهه گذشته، درمان شناختی- رفتاری توجه زیادی را به خود جلب نموده است. رویکردها و فنون درمانی جدید، به نحو مستمر گسترش یافته است و به جهان بالینی معرفی شده‌اند. در این دیدگاه اعتیاد بر این است که اختلال اعتیاد به اینترنت از مشکل شناختی فرد همراه با رفتارهایی که یا پاسخ غیر سازشی را حفظ

می‌کند یا شدت آن را افزایش می‌دهد، ناشی می‌شود. به‌نظر دیویس (۱۹۹۹)^۱ اگرچه نشانه‌های مسلط اختلال عاطفی و رفتاری است اما نشان‌های شناختی در واقع تأثیر فراوانی دارند و می‌توانند نشانه‌های رفتاری و عاطفی را ایجاد نمایند برعکس باورهای غیرمنطقی و غیرسازشی مانند این موضوع که فرد فقط در اینترنت قدرت کنترل دارد، فقط در آنجا برای خود کسی است و فقط در آنجا قابل احترام است نمونه‌هایی از افکارشناختی مشکل‌زا در زمینه «خود» هستند. باورهای غیرمنطقی دیگر مانند: هیچکس در بیرون از اینترنت از من خوشش نمی‌آید. یا اینترنت تنها جایی است که واقعاً می‌شود مردم را شناخت و هر کسی به نوعی به اینترنت آلوده است و مانند آن، افکار شناختی مشکل‌زا در زمینه «دنیا» هستند (رضوی، ۱۳۸۲).

شبکه‌های اجتماعی سایت‌های مبتنی بر وب هستند که با اتصال مردم و گروه‌ها به یکدیگر سبب به اشتراک‌گذاری اطلاعات از طریق اینترنت می‌شوند. کاربران در این فضا بعد از ایجاد پروفایل و مراحل عضویت، با مشارکت در این فضا و با کمک قابلیت‌های چند رسانه‌ای سایت از قبیل گذاشتن عکس، متن، محتوا و یا لینک به محتواهای بیرونی، فضای خود را توسعه می‌دهند. در حال حاضر صدها سایت شبکه اجتماعی با قابلیت‌های مختلف وجود دارد و شامل پروفایل‌های نمایانی است که فهرست کاربرهای سیستم را نشان می‌دهند و میلیون‌ها کاربر توجهشان را به آن معطوف کرده و این سایت‌ها را در زمره کارها و فعالیت‌های روزانه‌شان قرار داده‌اند. به گزارش مشرق، در آن زمان تأیید شد که از ۶۲ میلیون کاربر فعال تلگرام بیش از ۳۸ درصد مربوط به کاربران ایرانی است که با یک محاسبه سرانگشتی به رقم ۲۳ میلیون رسیدیم (صادقیان، ۱۳۸۴).

پیشینه پژوهش

اکبری (۱۳۹۰) در پژوهشی تحت عنوان: نقش شبکه‌های اجتماعی در بحران‌های امنیتی (با تأکید بر اغتشاشات (۱۳۸۸) که به روش پیمایشی انجام داده آشکار

ساخته که شبکه اجتماعی فیس بوک و یوتیوب و توئیتر به ترتیب مهم‌ترین تأثیر را در تشدید بحران‌های امنیتی (۱۳۸۸) ایران داشته‌اند. حکیمی (۱۳۹۰) در مطالعه که بر روی شبکه‌های اجتماعی فیس بوک انجام داده است نشان داده است این شبکه سهم و نقش مهمی در عملیات روانی و شکل‌دهی هویت گروه‌های آماج دارد. کشتی‌آرای و اکبری‌ان (۱۳۹۰) با معرفی عصر جدید به عنوان عصر پرشتاب ارتباطات، ورود بسیار ساده و سریع، حداقل محدودیت برای دسترسی، برقراری ارتباط با سراسر دنیا به اشکال مختلف و عدم وجود محدودیت زمانی و مکانی، دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف و شرکت در فعالیت‌های اقتصادی، علمی، فرهنگی، هنری، مذهبی و ... را از ویژگی‌های بی‌بدیل آن برشمرده‌اند. یاسمی نژاد، آزادی و امویی (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که فضای مجازی می‌تواند امنیت اجتماعی را مورد تهدید قرار دهد، زیرا اینترنت با وجود این که می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در عرصه اطلاع‌رسانی به کار گرفته شود تا آن جا که گاهی از آن به عنوان انفجار اطلاعات هم نام برده می‌شود، ولی این فناوری مدرن با تمام فوایدی که دارد، تهدیدها و خطرهایی نیز برای جامعه و بشر داشته است. به طوری که امروزه، بخش عمده‌ای از جرایم مربوط به حوزه کامپیوتر، اینترنت و فضای مجازی است که امنیت اجتماعی را هدف قرار داده‌اند.

بوکافری و همکارانش (۲۰۱۴)^۱ در پژوهشی با عنوان حرکت از شبکه‌های اجتماعی به سوی کار اینترنتی اجتماعی با رویکردی تعاملی به بررسی وضعیت شبکه‌ها در نسل‌های جدید اجتماعی پرداخته‌اند. در این بررسی شبکه‌های اجتماعی به تدریج به الگویی از سیستم کار اینترنتی اجتماعی تبدیل شده‌اند. که در واقع امکان اتصال کاربران، منابع شبکه‌های مختلف اجتماعی را به همدیگر قادر می‌سازد. در این رویکرد جدید، نقش تجزیه و تحلیل شبکه‌های اجتماعی در مطالعه تکامل ساختار، افراد، تعامل در استخراج دانش قدرتمند از آنها بسیار مهم است. براساس نتایج نمی‌توان انتظار داشت که یک استراتژی تکاملی که به طور خاص برای

شبکه‌های اجتماعی طراحی شده است هنوز هم در بحث کار اینترنتی اجتماعی معتبر باشد. (امیریو و روکارتو)^۱ در تحقیق خود با عنوان «استفاده از رسانه و میزان ارتکاب به جرم» نشان داد افرادی که به طور مرتب اخبار را دنبال می‌کنند نسبت به کسانی که اصلاً اخبار را دنبال نمی‌کنند یا به ندرت دنبال می‌کنند برابر بیشتر از جرایم وحشت دارند مارش در مقاله‌ای با عنوان بررسی تطبیقی پوشش خبری جرم در روزنامه‌های ایالت متحده آمریکا و دیگر کشورها «با تحلیل محتوای ۳۶ روزنامه آمریکایی و بررسی ۲۰ پژوهش دیگر در ۱۴ کشور جهان در دهه هفتاد و هشتاد به این نتیجه دست یافت که جرم‌های خشونت‌آمیز بیشتر از آنچه در آمارهای رسمی به دست آمده در روزنامه‌ها بازتاب داشته است (سورته، ۱۹۹۸)^۲ باراک و همکارانش (۲۰۰۰)^۳ کتاب «رسانه فرآیند و ساختار اجتماعی جرم» به این نتیجه رسیدند که عملکرد رسانه‌ها، باعث اطلاع‌رسانی غلط به مخاطبان و ایجاد ترس از جرم و خشونت در جامعه شده است. زمانی بود که همراه داشتن یک اسپری اشک‌آور یا وسیله دفاعی سبب می‌شد تا زنان در برخی نقاط پر خطر شهرهای بزرگ احساس امنیت بیشتری کنند اما اکنون موبایل جای این وسیله دفاعی را گرفته است. ساندرز (۱۳۸۲)^۴ پژوهشی با عنوان «نقش اینترنت در افسردگی و انزوای اجتماعی نوجوانان» انجام داده که از ۸۹ نفر دانش‌آموز سال آخر دبیرستان ۳۷ پسر و ۵۲ دختر از یکی از دبیرستان‌های فلوریدا انتخاب شدند. این تحقیق به صورت پیمایشی انجام گرفت که استفاده از اینترنت، کیفیت ارتباط والدین و دوستان و افسردگی سنجیده شد. در این تحقیق تنها گروه کاربران زیاد و کم مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که کاربران کم مصرف رابطه بهتری با مادران و دوستانشان داشتند. اما هیچ تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین کاربران کم و زیاد اینترنت از نظر ارتباط با پدر و میزان افسردگی وجود نداشته است. نتایج نشان می‌دهد

1- Ameri and rookartoo

2- sorteh

3- barak

4- sandrez

استفاده زیاد از اینترنت با پیوند ضعیف اجتماعی مرتبط است. و میزان استفاده از اینترنت با افسردگی ارتباط چندانی دارد. نتیجه تحقیق بوید (۲۰۰۷)^۱ نیز بیان می‌کند که جنسیت بر مشارکت کاربران در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی تأثیر می‌گذارد. پسران جوان نسبت به دختران تمایلی بیشتر به فعالیت در شبکه‌ها دارند. همچنین پسران با سن بالاتر دو برابر بیشتر از دختران همسال خود برای تعامل با جنس مخالف در شبکه‌ها حضور می‌یابند و کمتر علاقه‌مند به ملاقات افراد جدیدی هستند و دختران بیشتر از پسران همسال خود علاقه‌مند به استفاده از این شبکه‌ها برای ارتباط با دوستان خود هستند.

الگوی مفهومی پژوهش

در این الگو که برآمده از تجربیات و تحقیقات میدانی و آمار مستند و مستدل تلاش شده که تأثیرات جرم‌شناختی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در قالب چهار جرم شایع ارتکاب یافته از سوی جوانان نشان داده شود و علل و زمینه‌های ارتکاب آنها نیز در قالب شاخص و ابعاد مختلف به صورت نمودار ذکر شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر پیامدهای روانی استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر ارتکاب جرایم جوانان

تأثیرات جرم شناختی

اختلاف خانوادگی	مزاحمت	عمل منافی عفت	نزاع
۱- مشغول شدن بیش از حد	۱- دستیابی راحت به شماره	۱- استفاده از سایت‌های مستهجن	۱- تهدید
۲- عدم توجه زوج هابه یکدیگر	۲- وجود سیم کارت های بدون نام	۲- تبادل اطلاعات شخصی	۲- دسترسی اسان
۳- ارتباط سریع با افراد ناآشنا	۳- وجود دستگاه های مختلف ارتباطی	۳- ازبین رفتن حریم خصوصی	۳- جمع اوری سریع
۴- ورود سریع به گروه های غیراخلاقی	۴- عدم وجود سیستم های ارتباطی قوی	۴- احساسات کاذب	۴- تعیین سریع مکان
۵- دور شدن افراد از یکدیگر	۵- نداشتن قوانین ثابت	۵- اعتماد کاذب	۵- وجود گروه های همفکر
		۶- ازبین رفتن حریم اخلاقی	۶- هماهنگی های لازم

شکل شماره ۱- مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش براساس هدف و نتیجه از نوع کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل جوانان

تعداد چهار دبیرستان بزرگ پاکدشت و دانشگاه علمی و کاربردی و پردیس ابوریحان به تعداد ۱۵۰۰ نفر می‌باشد.

برای تعیین حجم نمونه مربوط به جامعه آماری جوانان استفاده کننده از شبکه اجتماعی تلگرام از فرمول کوکران با فرض جامعه محدود استفاده شده است. طبق این فرمول با توجه به اینکه تعداد جامعه آماری ۱۵۰۰ نفر می‌باشد حجم نمونه ۳۸۰ نفر تعیین گردید. با عنایت به اینکه جامعه آماری تحقیق، نوجوانان و جوانان استفاده کننده از شبکه اجتماعی تلگرام می‌باشد به جهت گستردگی و همچنین پراکندگی جغرافیایی و برای این که نمونه انتخابی نماینده واقعی جامعه آماری باشد، از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است. به این نحو که پرسشنامه بعد از استانداردسازی با حضور در دبیرستان‌های پاکدشت و دانشگاه‌ها بین دانشجویان و دانش آموزان به صورت تصادفی توزیع گردید و از فرمول کوکران استفاده می‌شود.

روش گردآوری اطلاعات بصورت میدانی می‌باشد، همچنین از مطالعات کتابخانه‌ای نیز استفاده می‌شود. و دلیل اصلی این مساله این می‌باشد که محقق خود وارد میدان تحقیق می‌شود و داده‌های مربوطه را جمع‌آوری می‌کند.

برای آمار توصیفی، داده‌های آماری مربوط به نحوه توزیع پاسخ‌دهندگان به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و سایر ویژگی‌های مورد نظر در پرسشنامه، آورده می‌شود. در این بخش همچنین از جداول توزیع فراوانی پرسش‌های پژوهش و بررسی آماره‌های توصیفی همچون میانگین و انحراف معیار داده‌های حاصل از پرسشنامه و نمودارهای آماری برای توصیف استفاده شده است.

در بخش آمار استنباطی، روش مورد استفاده در تحقیق آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرها، آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی وضعیت متغیرهای تحقیق، ضریب همبستگی پیرسون و روش رگرسیون خطی ساده برای آزمون فرضیات تحقیق می‌باشد. در این بخش سعی شده است که تمام عملیات آماری انجام شده بر روی پرسشنامه در قالب دسته بندی معین، ارائه شود.

یافته‌های پژوهش الف) یافته‌های توصیفی

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

انحراف معیار	میانگین	مولفه
۰/۶۱۱۴	۳/۶۹۷	استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام
۰/۷۹۰۲	۳/۷۷۴	ارتکاب جرم نزاع
۰/۶۵۱۳	۴/۱۹۱	ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی
۰/۶۸۳۲	۳/۵۰۹	ارتکاب جرم عمل منافی عفت
۰/۷۷۳۲	۳/۴۹۴	ارتکاب جرم مزاحمت

براساس داده‌های موجود در جدول ۱ بیشترین میانگین عامل‌ها مربوط به ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی، با میانگین ۴,۱۹۱ می‌باشد. کمترین میانگین عامل‌ها مربوط به ارتکاب جرم مزاحمت، با میانگین ۳,۴۹۴ می‌باشد. بیشترین انحراف معیار نیز، متعلق به ارتکاب جرم نزاع است که به معنی این است که در مورد اهمیت این عامل، اختلاف نظر وجود داشته است. کمترین انحراف معیار هم مربوط به استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام است، که می‌توان نتیجه گرفت که پاسخ‌دهندگان کمترین اختلاف نظر را در مورد این عامل داشته‌اند.

ب) یافته‌های استنباطی

با توجه به فرضیه اصلی پژوهش که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ارتکاب جرایم رابطه وجود دارد.

برای بررسی فرضیه فوق و برای بررسی تأثیر همزمان و خطی متغیر پیش‌بینی (استفاده از شبکه‌های اجتماعی) در تبیین و پیش‌بینی متغیر ملاک (ارتکاب جرایم) از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است.

جدول ۲- همبستگی میان متغیرهای مدل فرضیه اصلی

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
۰/۶۲۳	۰/۳۸۸	۰/۳۸۷	۰/۴۰۳۹	۱/۹۲۱

نتایج جدول ۲ نشان‌دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی $R = 0/623$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی $R^2 = 0/388$ نیز بیانگر آن است که متغیر پیش بین (استفاده از شبکه های اجتماعی)، ۳۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک (ارتکاب جرایم) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۳۸ درصد است. با توجه به این که مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۳- تحلیل واریانس جهت معنادار بودن رگرسیون فرضیه اصلی

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۳۹/۱۵۵	۱	۳۹/۱۵۵	۲۴۰/۰۵۲	۰/۰۰۰
باقیمانده	۶۱/۶۵۶	۳۷۸	۰/۱۶۳		
کل	۱۰۰/۸۱۱	۳۷۹			

با توجه به این که سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است. با توجه به فرضیه فرعی اول بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و ارتکاب جرم نزاع رابطه وجود دارد. برای بررسی فرضیه فوق و برای بررسی تأثیر همزمان و خطی متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام) در تبیین و پیش بینی متغیر

ملاک (ارتکاب جرم نزاع) از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است که جهت بررسی میزان تأثیر این متغیرها، از برازش مدل رگرسیونی استفاده می‌شود. جهت بررسی و ارائه مدل بین متغیر وابسته ارتکاب جرم نزاع و متغیر مستقل تحقیق، پس از بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جدول زیر آمده است:

جدول ۴- همبستگی میان متغیرهای مدل فرضیه فرعی اول

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
۰/۴۸۰	۰/۲۳۰	۰/۲۲۸	۰/۶۹۴۲	۱/۹۲۷

نتایج جدول ۴ فوق نشان دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی $R = 0/480$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی $R^2 = 0/230$ نیز بیانگر آن است که متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام)، ۲۳ درصد از تغییرات متغیر ملاک (ارتکاب جرم نزاع) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۲۲ درصد است. با توجه به این که مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۵- تحلیل واریانس جهت معناداربودن فرضیه فرعی اول

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۵۴/۵۳۷	۱	۵۴/۵۳۷	۱۱۳/۱۷۷	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۸۲/۱۵۰	۳۷۸	۰/۴۸۲		
کل	۲۳۶/۶۸۷	۳۷۹			

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است.

با توجه به فرضیه فرعی دوم پژوهش بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی رابطه وجود دارد. برای بررسی فرضیه فوق و برای بررسی تأثیر همزمان و خطی متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام) در تبیین و پیش بین متغیر ملاک (ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی) از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است. جهت بررسی میزان تأثیر این متغیرها، از برازش مدل رگرسیونی استفاده می‌شود.

جهت بررسی و ارائه مدل بین متغیر وابسته ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی و متغیر مستقل تحقیق، پس از بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جدول زیر آمده است،

جدول ۶- همبستگی میان متغیرهای مدل فرضیه فرعی دوم

ضریب همبستگی	ضریب تعیین شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
۰/۲۶۸	۰/۰۶۹	۰/۶۲۸۳	۱/۷۵۳

نتایج جدول ۶ نشان‌دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی $R = 0/268$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی $R^2 = 0/072$ نیز بیانگر آن است که متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام)، ۷ درصد از تغییرات متغیر ملاک (ارتکاب جرم اختلاف خانوادگی) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۷ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره (دوربین واتسون)^۱ در فاصله استاندارد ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها

1- doorben and vatsoon

برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۷- تحلیل واریانس جهت معنادار بودن رگرسیون فرضیه فرعی دوم

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۱۱/۵۵۹	۱	۱۱/۵۵۹	۲۹/۲۷۵	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۴۹/۲۵۰	۳۷۸	۰/۳۹۵		
کل	۱۶۰/۸۱۰	۳۷۹			

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است با توجه به فرضیه فرعی سوم پژوهش: بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و ارتکاب عمل منافی عفت رابطه وجود دارد.

جهت بررسی و ارائه مدل بین متغیر وابسته ارتکاب عمل منافی عفت و متغیر مستقل تحقیق، پس از بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جدول زیر آمده است،

جدول ۸- همبستگی میان متغیرهای مدل فرضیه فرعی سوم

ضریب همبستگی	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
۰/۵۵۰	۰/۳۰۲	۰/۳۰۰	۰/۵۷۱۵	۱/۵۸۱

نتایج جدول ۸ نشان دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی $R = 0/550$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی $R^2 = 0/302$ نیز بیانگر آن است که متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام)، ۳۰ درصد از تغییرات متغیر ملاک (ارتکاب عمل منافی عفت) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که

آن هم در این آزمون برابر با ۳۰ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۹- واریانس جهت معنادار بودن رگرسیون فرضیه فرعی سوم

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۵۳/۴۵۵	۱	۵۳/۴۵۵	۱۶۳/۶۳۲	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۲۳/۴۸۵	۳۷۸	۰/۳۲۷		
کل	۱۷۶/۹۴۰	۳۷۹			

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است. با توجه به فرضیه فرعی چهارم پژوهش: بین استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و ارتکاب جرم مزاحمت رابطه وجود دارد.

جهت بررسی و ارائه مدل بین متغیر وابسته ارتکاب جرم مزاحمت و متغیر مستقل تحقیق، پس از بررسی شاخص‌های کفایت مدل که در جدول زیر آمده است،

جدول ۱۰- همبستگی میان متغیرهای مدل فرضیه فرعی چهارم

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین- واتسون
۰/۴۶۱	۰/۲۱۲	۰/۲۱۰	۰/۶۸۷۲	۱/۸۵۸

نتایج جدول ۱۰ نشان‌دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی $R = 0/461$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی $R^2 = 0/212$ نیز بیانگر آن است که متغیر پیش بین (استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام)، ۲۱ درصد از تغییرات متغیر ملاک (ارتکاب جرم مزاحمت) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر

نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با ۲۱ درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد ۱,۵ تا ۲,۵ قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است.

جدول ۱۱- تحلیل واریانس جهت معنادار بودن رگرسیون فرضیه فرعی چهارم

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۴۸/۰۷۴	۱	۴۸/۰۷۴	۱۰۱/۷۹۵	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۷۸/۵۱۴	۳۷۸	۰/۴۷۲		
کل	۲۲۶/۵۸۷	۳۷۹			

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر ساخت تأثیرات پیامدهای روانی استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر ارتکاب جرایم جوانان بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلگرام و ارتکاب جرایم نزاع؛ عمل منافی عفت اختلاف خانوادگی و مزاحمت رابطه معناداری وجود دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش یاسمی‌نژاد، آزادی و امویی (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که فضای مجازی می‌تواند امنیت اجتماعی را مورد تهدید قرار دهد، زیرا اینترنت با وجود این که می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در عرصه اطلاع‌رسانی به کار گرفته شود تا آن جا که گاهی از آن به عنوان انفجار اطلاعات هم نام برده می‌شود، ولی این فناوری مدرن با تمام فوایدی که دارد، تهدیدها و خطرهایی نیز برای جامعه و بشر داشته است. به طوری که امروزه، بخش عمده‌ای از جرایم مربوط به حوزه‌ی کامپیوتر، اینترنت و فضای مجازی است که امنیت اجتماعی را هدف قرار داده‌اند.

در این بخش با عنایت به نتایج به دست آمده در پژوهش ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده‌ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه‌ی نخست اولویت قرار دارد. پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و توجه والدین به رفتار فرزندان بسیار مهم می‌باشد و برای جلوگیری از هم پاشیدگی خانواده‌ها، والدین باید تا حدودی به فناوری‌های روز دنیا مسلط باشند و آگاه باشند که تغییر در رفتار فرزندان به معنای ایجاد تغییر در طرز فکر آنهاست و هنگامی که بنیان فکری و شخصیت آنها به صورت ناصحیح شکل گیرد، راه نفوذ شیادان به حریم خصوصی افراد و محیط امن خانواده باز می‌شود.

پیشنهادها

چنانچه خانواده‌ها نسبت به شیوه‌های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت کافی و لازم را داشته باشند، از انجام بسیاری از جرایم و ارتباطات پنهانی آنان جلوگیری به عمل می‌آید. به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی در فضای مجازی راهکارهایی مطرح شده‌اند که در صورت اجرای به موقع و مناسب می‌توانند ثمربخش واقع شوند با توجه به اینکه بیشتر استفاده‌کنندگان از فضای مجازی نوجوانان و جوانان هستند، فرهنگ‌سازی برای کاهش پیامدهای آن ضروری است. لذا اطلاع‌رسانی، آموزش نحوه استفاده صحیح از این فناوری می‌تواند مؤثر واقع گردد. استفاده از ظرفیت‌هایی همچون رسانه‌های دیداری و شنیداری، روزنامه‌ها، مجلات، نشریات برای نهادینه شدن فرهنگ سایبری.

- برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در شهرستان‌ها به منظور آشنا نمودن و اطلاع‌رسانی به والدین در مورد فناوری‌های جدید به ویژه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی. برگزاری کلاس‌های آموزشی در مدارس جهت آگاهی دادن به نوجوانان و جوانان در مورد مزایا و معایب فناوری‌های جدید و نحوه استفاده صحیح از آنها. تشویق به شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و تقویت این گونه رفتارها توسط والدین. وضع قوانین سختگیرانه‌تر جهت برخورد با مجرمان جرایم اینترنتی و اجرایی نمودن این قوانین. آگاهی و هوشیاری بیشتر پلیس سایبری در مورد انواع

جدید جرایم رایانه‌ای و اقدام در جهت ناکارآمد کردن دسیسه‌های دشمنان در این زمینه.

- پخش آگهی‌های آموزنده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در رادیو و تلویزیون در جهت افزایش آگاهی خانواده‌ها در خصوص خطرات ناشی از اینترنت.

- گذراندن اوقات بیشتری با فرزندان در فضای بیرون از خانه به طوری که فرزندان از نظر عاطفی، احساس خلأ نکنند و جهت جبران این کمبود به فضای مجازی پناه نبرند.

- پخش برنامه‌های کوتاه آموزشی درباره مزایا و معایب اینترنت از زبان ورزشکاران و هنرمندان محبوبی که عموماً جوانان آنها را الگوی خود قرار می‌دهند.

- طراحی بازهای رایانه‌ای به گونه‌ای که در آنها انواع خطرات موجود در فضای مجازی و راهکارهایی جهت آشنایی و مقابله با آنها تعبیه شده است.

- طراحی و تدوین بخشی در کتاب‌های درسی در ارتباط با آشنایی دانش‌آموزان با فناوری‌های جدید، اینترنت و خطرات بالقوه آنها.

- ساخت و پخش فیلم‌ها و سریال‌هایی با موضوع اینترنت و مزایا و معایب آن.

- استفاده از آموزه‌های دینی از جمله امر به معروف و نهی از منکر به عنوان نوعی کنترل اجتماعی توسط هر شخص.

- هنجارسازی‌های مثبت و ترویج فرهنگ استفاده از اینترنت و فضای مجازی.

- اکبری، ابوالقاسم؛ اکبری، مینا (۱۳۹۰). آسیب‌شناسی اجتماعی. تهران: انتشارات رشد و توسعه.
- استونز، راب (۱۳۷۹). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی. ترجمه: مهرداد میردامادی. تهران: نشر مرکز.
- باکات (۱۳۸۱). مصرف. ترجمه: خسرو صبری، تهران: نشر شیرازه.
- بوکافری (۲۰۱۲). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه محسن سامانی، تهران: انتشارات علمی، چاپ یازدهم.
- رضوی، محمد (۱۳۸۲). طرز تشکیل پرونده قضایی. انتشارات دانشگاه علوم انتظامی. چاپ اول.
- رضوی محمد (۱۳۸۲). آیین دادرسی کیفری. انتشارات دانشگاه علوم انتظامی. چاپ دوم.
- ستارزاده، داوود (۱۳۸۶). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتیاد به اینترنت و پیامدهای آن. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی. شماره چهاردهم.
- سورته، ورنر جوزف (۱۳۸۱). نظریه‌های ارتباطات. ترجمه علیرضا کریمی. تهران: دانشگاه تهران. سال اول، شماره سوم.
- ساندرز؛ جورج (۱۳۸۷). تأثیرات شبکه‌های اینترنتی. مترجم حسین رضایی. چاپ اول انتشارات سمت.
- صادقیان، عفت (۱۳۸۴). تأثیر اینترنت بر کودکان و نوجوانان. تهران: مجله الکترونیکی نما. شماره ۴.
- کشتی‌آرای، نرگس؛ اکبریان، اکرم. (۱۳۹۰). عصر مجازی و چالش‌های پیش‌رو. اولین کنفرانس بین‌المللی شهروند مسئول. نشرنی.
- یاسمی‌نژاد، عرفان؛ آزادی، اکرم؛ امویی، محمدرضا. (۱۳۹۱). فضای مجازی، امنیت اجتماعی، راهبردها و استراتژی‌ها. همایش ملی صنایع فرهنگی نقش آن در توسعه پایدار.

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی